

POGLED IZ HAGA

PRIVREMENO PUŠTANJE NA SLOBODU

Sve osobe optužene pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju imaju pravo da podnesu molbu za privremeno puštanje na slobodu. Najveći broj njih je to i učinio. Do danas, Pretresna veća su tu privilegiju odobrila čak za osamnaestoro optuženih. Time je Tribunal ukazao poverenje tim osobama i državama na čijoj teritoriji one borave nakon što su privremeno puštene na slobodu da će postupiti u skladu sa nalogom sudskih veća u vezi sa njihovim povratkom u Hag. Sve do prošle nedelje, sa ispunjavanjem obaveza navedenim u tim nalogima nije bilo problema.

Osobe koje su u pritvoru Tribunala mogu podneti molbu za privremeno puštanje u bilo kom trenutku tokom sudskog postupka. Samo sudsko veće može prihvatiti molbu i izdati nalog u vezi sa privremenim puštanjem na slobodu. Uobičajeno je da se privremeno puštanje na slobodu odobrava u periodu između prvog stupanja optuženog pred sud i početka glavnog pretresa. Usled niza procesnih pitanja koje optuženi i Tužilaštvo mogu izneti pred Pretresno veće pre početka suđenja, prepretresni postupak na Tribunalu može trajati prilično dugo. Stoga, ukoliko se ispune određeni uslovi, optuženom može biti odobreno da ovaj period provede na slobodi.

Drugi, nešto manje uobičajen oblik privremenog puštanja na slobodu, podrazumeva puštanje iz pritvora na kratko vreme, pod veoma strogim uslovima i to zbog ličnih razloga optuženog (kao što su na primer smrt ili ozbiljna bolest člana uže porodice).

U domaćim medijima, privremeno puštanje na slobodu u prepretresnom periodu se često pogrešno naziva "odbrana sa slobode", što je pravo poznato u domaćem pravnom sistemu. Međutim, tu postoji velika razlika: "odbrana sa slobode" znači da optuženi neće biti u pritvoru tokom trajanja suđenja već će se jednostavno pojavljivati na sudu svaki dan kada se to od njega bude zahtevalo. Po pravilima Tribunala, međutim, to nije moguće – nakon što se završi prepretresni period, optuženi se mora vratiti u Pritvorsku jedinicu MKSJ-a.

Pre nego što donese odluku o privremenom puštanju na slobodu, Pretresno veće će pažljivo razmotriti brojne okolnosti. Među njima su i informacije u vezi sa tim da li se optuženi blagovremeno dobrovoljno predao, garancijama koje je dala država u kojoj optuženi namerava boraviti za vreme privremenog puštanja na slobodu, zdravstvenom stanju optuženog, verovatnoći da optuženik utiče na svedoke ili dokaze, itd.

Oni koji se blagovremeno dobrovoljno predaju imaju mnogo veće šanse da budu privremeno pušteni na slobodu od onih koji pokušaju da izbegnu pravdu. Tribunal nema svoju policiju i samim tim je prinuđen da se oslanja na dobre namere optuženih. Kao i u slučaju generala Strugara, oni koji se dobrovoljno predaju odmah po saznanju o postojanju optužnice podignute protiv njih iskazuju poštovanje prema nadležnosti

Tribunala i postoji veća verovatnoća da će Pretresno veće uzeti u obzir njihovo obećanje da će se vratiti.

Tribunal se takođe oslanja i na garancije koje daje država u kojoj optuženi namerava da boravi dok je privremeno na slobodi. Čim se zakaže datum početka suđenja i čim Veće izda nalog da se optuženi vrati u pritvorsku jedinicu Tribunala, država na čijoj teritoriji optuženi boravi ima obavezu da se postara za to da on odmah postupi u skladu sa nalogom. Upravo je to trebalo da se desi u slučaju generala Strugara.

Pavle Strugar je pritvoren 21. oktobra 2001. godine. Podneo je molbu za privremeno puštanje na slobodu 21. novembra 2001. godine, a Pretresno veće je, uzevši u obzir njegovu dobrovoljnu predaju i zdravstveno stanje, 30. novembra 2001. godine udovoljilo tom zahtevu. Nalog kojim je odobreno puštanje na slobodu sadrži određeni broj uslova koje je postavilo Pretresno veće, kao i garancije vlade Srbije i Crne Gore. Kao jedan od ovih uslova, Pretresno veće je naložilo gen. Strugaru da se vrati u pritvorsku jedinicu Tribunala radi početka suđenja na dan i u vreme koje će se odrediti kasnije odgovarajućim nalogom. Vlada Crne Gore je potpisala pismo u kome je garantovala da će nadležna tela Republike Crne Gore obezbediti da gen. Strugar postupi u skladu sa nalogom Pretresnog veća, i da će se strogo poštovati budući nalozi.

Na žalost, u slučaju gen. Strugara, po prvi put, jedna vlada nije postupila u skladu sa garancijama koje je dala u vezi sa privremenim puštanjem optuženog na slobodu. Pretresno veće naložilo je optuženom da se 2. decembra 2003. vrati u Pritvorsku jedinicu Tribunala, a početak suđenja je zakazalo za 9. decembar. Međutim, čak i nakon što na osnovu prepiske između Tribunala, advokata odbrane gen. Strugara i Vlade Srbije i Crne Gore utvrđeno da nema prepreka vraćanju optuženog u pritvor, Vlada SiCG ipak nije uspela da obezbedi povratak gen. Strugara u Hag. Naprotiv, on se nije vratio u Hag sve do 12. decembra, time prouzrokujući odlaganje suđenja.

Međunarodni krivični sud je bio spreman da ukaže poverenje optuženima koji su ispunjavali određene uslove i državama koje su bile spremne dati garancije u vezi sa tim optuženima. To pokazuju mnoge odluke kojima je odobreno privremeno puštanje na slobodu. Međutim, nakon slučaja sa gen. Strugarom ovo bi se moglo promeniti. Pitanje je u kojoj meri će Pretresna veća ubuduće biti spremna da prihvate garancije onih država koje ne ispunjavaju svoje obaveze.

Outreach Programme

outreach@icty.org